

Ministerie van Economische Zaken

Ontwerpaanwijzingsbesluit

Natura 2000-gebied # 120

Zoommeer

Ontwerpbesluit Natura 2000-gebied Zoommeer

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L 20);

Gelet op artikel 2.1, eerste lid en zevende lid van de Wet natuurbescherming;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU L 20) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Zoommeer**.
2. Het besluit tot aanwijzing van het gebied **Zoommeer** als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 24 maart 2000 (N/2000/335, Stcrt.2000, 65), en het wijzigingsbesluit van 16 september 2002 (TRCJZ/2002/5726, Stcrt.2002, 178) worden ingetrokken.
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 2009/147/EG:
A132 Kluut (*Recurvirostra avosetta*)
A138 Strandplevier (*Charadrius alexandrinus*)
A176 Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*)
A193 Visdief (*Sterna hirundo*)
4. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 2009/147/EG:
A005 Fuut (*Podiceps cristatus*)
A043 Grauwe gans (*Anser anser*)
A046 Rotgans (*Branta bernicla*)
A048 Bergeend (*Tadorna tadorna*)
A050 Smient (*Anas penelope*)
A051 Krakeend (*Anas strepera*)
A052 Wintertaling (*Anas crecca*)
A054 Pijlstaart (*Anas acuta*)
A056 Slobeend (*Anas clypeata*)
A061 Kuifeend (*Aythya fuligula*)
A125 Meerkoet (*Fulica atra*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen, en een kaart in de zin van artikel 2.1, derde lid, van de Wet natuurbescherming, die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Zoommeer**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 2.1, vierde lid, van de Wet natuurbescherming is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

1. Dit besluit wordt voorbereid met afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Daartoe wordt het ontwerp van dit besluit, en de daarop betrekking hebbende stukken, ter inzage gelegd.
2. Van het ontwerp wordt kennisgegeven in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Martijn van Dam
d.d. 30 juni 2017

Dit ontwerpbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet. Het ontwerpbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit een zienswijze naar voren brengen. Een zienswijze kunt u indienen bij het Ministerie van Economische Zaken, zoals aangegeven in de bekendmaking. Beroep tegen het definitieve aanwijzingsbesluit kan in beginsel alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Zoommeer waarin opgenomen: Nota van toelichting bij het besluit tot de aanwijzing van Zoommeer als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009¹ inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn, en bij de intrekking van de eerdere besluiten N/2000/335² en Nr. TRCJZ/2002/5726³ tot aanwijzing van Zoommeer als Vogelrichtlijngebied

1 INLEIDING

Met dit besluit volgens artikel 2.1, eerste lid en zevende lid, van de Wet natuurbescherming⁴ wordt het gebied Zoommeer als speciale beschermingszone aangewezen volgens Richtlijn 2009/147/EG (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"), en het aanwijzingsbesluit van 24 maart 2000 (N/2000/335) en het wijzigingsbesluit van 16 september 2002 (Nr. TRCJZ/2002/5726) worden ingetrokken. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Zoommeer, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

Artikel 1 van het besluit regelt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluiten tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo worden de beide bestaande besluiten behorende bij het Vogelrichtlijngebied ingetrokken en vervangen door dit besluit, deze Nota van toelichting en deze kaart. Alleen de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied in 2000 is gebruikt, wordt niet ingetrokken en is in een appendix aan deze nota gehecht. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Zoommeer gevormd uit het Vogelrichtlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de openbare voorbereidingsprocedure voor het besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een vernieuwde gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd na het aanwijzingsbesluit van 24 maart 2000 en na het wijzigingsbesluit van 16 september 2002. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de

¹ Dit betreft een geconsolideerde versie van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979, inclusief wijzigingen die sindsdien op de Richtlijn van toepassing zijn. Met uitzondering van de bijlagen en verwijzingen is de tekst van de Richtlijn inhoudelijk niet gewijzigd.

² Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Aanwijzing gebied Zoommeer als speciale beschermingszone (EG Vogelrichtlijn), 24 maart 2000, nr. N.2000/335. Stcrt 24 maart 2000, nr. 65, pagina 16.

³ Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Wijziging besluit aanwijzing gebied Zoommeer als speciale beschermingszone (EG Vogelrichtlijn), 16 september 2002, Nr. TRCJZ/2002/5726. Stcrt 17 september 2002, nr. 178 / pag. 14.

⁴ Wet van 16 december 2015 houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad 2016, nr. 34; en Besluit van 11 oktober 2016 tot vaststelling van de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming. Staatsblad 2016, nr. 384.

instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. De appendix geeft de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied in 2000 zijn gebruikt en biedt een overzicht van de (in te trekken) Vogelrichtlijn-kaarten.

Met ingang van 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht, waardoor de doelstellingen ten aanzien van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van de voormalige beschermde natuurmonumenten geen onderdeel uitmaken van de instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied.

2 AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Het gebied is op 24 maart 2000 (N/2000/335), en gewijzigd op 16 september 2002 (Nr. TRCJZ/2002/5726)⁵, onder de naam "Zoommeer" aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9902010. Het eerdere Vogelrichtlijnbesluit N/2000/335 en wijzigingsbesluit Nr. TRCJZ/2002/5726 zijn door middel van dit besluit ingetrokken. Uit de Vogelrichtlijnbesluiten overgenomen tekstdelen zijn in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting cursief gezet⁶, en staan in de appendix.

Naast mogelijke grenswijzigingen kan er ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen. Dit Vogelrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Zoommeer (landelijk gebiedsnummer 120).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)⁷. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)⁸.

Het Natura 2000-gebied Zoommeer ligt in de provincie Noord-Brabant en Zeeland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Bergen op Zoom en Tholen.

---

⁵ Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Wijziging besluit aanwijzing gebied Zoommeer als speciale beschermingszone (EG Vogelrichtlijn), 16 september 2002, Nr. TRCJZ/2002/5726. Stcrt 17 september 2002, nr. 178 / pag. 14.

⁶ De afkorting sbz ("speciale beschermingszone") en de aanduiding "beschermingszone" zijn hierin vervangen door de term "Vogelrichtlijngebied".

⁷ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁸ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Zoommeer is een afgesloten zeearm van het Oosterschelde estuarium die via het kanaal de Eendracht in open verbinding staat met het Volkerak. Dit waterlichaam ontstond in april 1987 toen de Philipsdam werd voltooid. Het Zoommeer was al door de Markiezaatskade (1983) en de Oesterdam (1986) gescheiden van de Oosterschelde. Het zoute getijdenmilieu heeft plaats gemaakt voor een zoet milieu zonder getijde. Een watersysteem met geleidelijke overgangen tussen land en water werd hierbij vervangen door een milieu met scherpe grenzen. De lagere delen van het voormalige intergetijdengebied kwamen voorgoed onder water te staan en 640 ha schorren en 1134 ha getijdenplaten vielen permanent droog. Sinds 1996 wordt een meer natuurlijk peilbeheer gevoerd en fluctueert het peil ten gevolge van regen, verdamping en rivierafvoer. Er is een brede overgangszone tussen land en water ontstaan. De successie van de vegetatie van zout naar zoet is nog volop gaande en verschilt van plaats tot plaats, waardoor een grote afwisseling aan vegetaties aanwezig is.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Zoommeer behoort tot het Natura 2000-landschap "Noordzee, Waddenzee en Delta".

De grenzen van een Vogelrichtlijngebied worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoeppen van de betrokken vogelsoorten.

Zoommeer is aangewezen als Vogelrichtlijngebied onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van een uitgestrekt zoetwatermeer en oeverzones die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het vormt een leefgebied van een aantal soorten van Bijlage I (art. 4.1) en fungeert tevens als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2).

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.⁹

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Zoommeer is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (datum kaartproductie: 06-01-2017). Het Vogelrichtlijngebied bestaat uit de volgende deelgebieden: Zoommeer, Schelde-Rijnverbinding (Oosterschelde Rak), Bergsche Diep, Nieuwe Haven, Tholensche gat, Speelmansplaten, Prinsesseplaat.

Het Natura 2000-gebied beslaat een totale oppervlakte van ongeveer 1050 ha. Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Dit betreft de bruto-oppervlakte, omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel zijn geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- Waar de grens een waterkerende dijk volgt, is deze ook op de kaart gelegd op de buitenteen conform de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden in 2000.

⁹ De wijze van begrenzing van Vogelrichtlijngebieden is toegelicht in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing.

- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving¹⁰, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is gevolgd. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar Natura 2000-waarden aanwezig zijn. Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied Zoommeer, zoals aangewezen in 2000 en gewijzigd in 2002, is nog op de volgende plekken aangepast:

- Op de Speelmansplaten zijn twee gebiedsdelen (samen ca. 7 ha) onttrokken aan het Vogelrichtlijngebied. Het gaat om de op kaart (bijlage A) aangegeven gebiedsdelen met de bestemmingen 'Recreatie-Verblijfsrecreatie', 'Recreatie-Dagrecreatie' en 'Bos' (Speelmansplaten-West); en om de bestemmingen 'Bouwvlak' en 'Bos' (Speelmansplaten-Oost) in het vastgestelde bestemmingsplan Buitengebied Tholen.¹¹ De op kaart aangegeven gebiedsdelen zijn niet van belang als leefgebied voor de aangewezen vogelsoorten. Voor de realisatie van 54 recreatiewoningen is in 2010 een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet 1998 verleend door Gedeputeerde staten van Zeeland.¹²

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermten of zijkanten.
- Waterkerende dijken betreffen de winterdijken in en langs het gebied. Langs winterdijken loopt de grens van het gebied langs de onderkant van het talud.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

¹⁰ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven.

¹¹ Bestemmingsplan Buitengebied Tholen (19-12-2013), NL.IMRO.0716.bpBuitengeb2013-VG01

¹² RBOI-Middelburg bv (2013). Waterrijk Oesterdam, verslechtings- en verstoringstoets, bijlage 1, Natuurbeschermingswetvergunning 2010.

Voor wat betreft de exclaveringsformule gelden er twee peildata¹³:

- 24 maart 2000 voor delen die in 2000 zijn aangewezen Vogelrichtlijngebied.
- De datum van het definitieve aanwijzingsbesluit voor delen die zijn verkleind als Vogelrichtlijngebied (zie bijlage A).

---

¹³ In 2002 zijn er geen delen toegevoegd aan het Vogelrichtlijngebied (wijzigingsbesluit Nr. TRCJZ/2002/5726).

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Vogelrichtlijngebied. Paragraaf 4.2.1 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde vogelsoorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:

A132	Kluut (<i>Recurvirostra avosetta</i>)
A138	Strandplevier (<i>Charadrius alexandrinus</i>)
A176	Zwartkopmeeuw (<i>Larus melanocephalus</i>)
A193	Visdief (<i>Sterna hirundo</i>)

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

A005	Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)
A043	Grauwe gans (<i>Anser anser</i>)
A046	Rotgans (<i>Branta bernicla</i>)
A048	Bergeend (<i>Tadorna tadorna</i>)
A050	Smient (<i>Anas penelope</i>)
A051	Krakeend (<i>Anas strepera</i>)
A052	Wintertaling (<i>Anas crecca</i>)
A054	Pijlstaart (<i>Anas acuta</i>)
A056	Slobeend (<i>Anas clypeata</i>)
A061	Kuifeend (<i>Aythya fuligula</i>)
A125	Meerkoet (<i>Fulica atra</i>)

Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2000) en/of het concept gebiedendocument (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 2.1, vierde lid van de Wet natuurbescherming nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen op te nemen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten voor zover nodig ter uitvoering van de Vogelrichtlijn, dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties voor zover nodig ter uitvoering van de Habitatrichtlijn. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B.2 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per (vogel)soort.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹⁴ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

Het Zoommeer is een gebied dat zich nog steeds aanpast aan de overgang van getijdengebied naar afgesloten zeearm. Deze ingrijpende verandering vond plaats voordat het gebied werd aangewezen als Vogelrichtlijngebied. De gevolgen van deze verandering zijn te beschouwen als autonome ontwikkeling. De Vogelrichtlijn stelt duidelijke eisen aan het aanwijzingsbesluit als het gaat om welke soorten moeten worden beschermd. Daarbij is ook het verslechteringsverbod uit artikel 6 van de Habitatrichtlijn relevant. Deze eisen zijn verwerkt in dit besluit. Als broedgebied is het Zoommeer van enige betekenis geweest voor kustbroedvogels van zandplaten en schelpenstrandjes als Kluut, Strandplevier en Visdief en tevens voor de Zwartkopmeeuw. Door de vegetatiesuccessie is deze betekenis inmiddels sterk verminderd.

¹⁴ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

De vraag is nu hoe het verslechteringsverbod van artikel 6, lid 2, Habitatrichtlijn in dit geval moet worden geïnterpreteerd. Overeenkomstig de aanwijzingsbesluiten voor de andere gebieden in de Delta, is in dit ontwerpbesluit ervoor gekozen om voor de omvang van de broedpopulatie uit te gaan van de periode 1999-2008. Hierbij gaat het nadrukkelijk om regionale doelen voor de broedvogelpopulatie. Voor het aspect 'behoud omvang en kwaliteit leefgebied' wordt in dit ontwerpbesluit uitgegaan van alleen de leefgebieden op plekken waar op natuurlijke wijze zeezand is afgezet (de drooggevallen zandplaten). De aangelegde eilandjes behoren daar niet toe, omdat het daar om slechts tijdelijk aanwezig leefgebied ging, dat thans niet meer aanwezig is. Hiervoor is in dit specifieke geval gekozen omdat het weliswaar nuttig kan zijn om tijdelijk broedhabitat voor kustbroedvogels aan te leggen in een zoet-stagnant meer, maar tegelijk duidelijk is dat dit (onder deze zoete omstandigheden en zonder dynamiek) geen duurzaam leefgebied betreft. Deze nadere invulling komt overigens niet in mindering op het realiseren van de regionale hersteldoelstelling voor de broedpopulaties; zie daarvoor Bijlage B.2.1 van deze Nota van toelichting (waar met name gewezen wordt op het belang van Grevelingen).

Het is echter de verwachting dat naar de toekomst toe er deels andere keuzes gemaakt moeten worden. Door ontzilting komen waarden die van zilte omstandigheden afhankelijk zijn, steeds meer onder druk te staan. Om ontzilting duurzaam tegen te gaan, is een keuze voor een zout oppervlaktewater waarschijnlijk onontkoombaar. Maar die keuze zal dan ten koste gaan van soorten die afhankelijk zijn van zoet water. Momenteel is de keuze nog niet gemaakt en dit besluit kan daar dan ook niet op vooruit lopen. Er is echter wel beleid in ontwikkeling of reeds gepubliceerd dat hiervoor relevant is. In de 'Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder'¹⁵ van het ministerie van Economische Zaken staat de ambitie om Volkerak-Zoommeer weer te verbinden met de zee. Als gevolg daarvan zal er in die wateren (gedempt) getij komen, met de voor een estuarium kenmerkende geleidelijke overgangen van zout via brak naar een zoet water. De verwachting is dat de zoete natuurwaarden in Grevelingen en Volkerak-Zoommeer dus deels zullen verdwijnen of in ieder geval afnemen. Het Rijk heeft als onderdeel van de Ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer (2014)¹⁶ een ontwikkelperspectief gegeven om de waterkwaliteit te verbeteren van het Volkerak-Zoommeer door het terugbrengen van zout en beperkt getij via een doorlaat in de Philipsdam die het Volkerak-Zoommeer verbindt met de Oosterschelde. Uitgangspunt daarvoor is een getijslag van maximaal 30 centimeter bij een gemiddeld waterpeil van NAP -0,10 meter. Verwezenlijking van dit ontwikkelperspectief stelt het kabinet afhankelijk van het beschikbaar komen van financiële middelen voor de uitvoering. Als de plannen voor dit gebied concreter worden, kan er dus aanleiding zijn om de instandhoudingsdoelen voor dit gebied te herzien middels een wijzigingsbesluit.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

¹⁵ Uitvoering van de motie van de leden Hachchi en Jacobi over vertalen van doelen uit de Natuurambitie Grote wateren in concrete acties, Kamerstuk 31 710, nr. 41 (inclusief bijlage Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder).

¹⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/10/10/ontwerp-rijksstructuurvisie-grevelingen-en-volkerak-zoommeer#>

5.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A132 Kluut

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 2.000 paren.
Toelichting	De regionale doelstelling van het Deltagebied heeft betrekking op de volgende gebieden: Haringvliet, Hollands Diep, Krammer-Volkerak, Grevelingen, Oosterschelde, Zoommeer, Westerschelde & Saefthinghe en Markiezaat. De populatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied. Het gebied draagt bij aan de draagkracht ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie. In de periode 1999-2008 broedde minimaal 0% en maximaal 5% van het regionale doelniveau van het Deltagebied in het onderhavige gebied. Een hoger aantal zal waarschijnlijk niet meer worden gehaald door de autonome ontwikkeling van het gebied als afgesloten zeearm (verruiging). Het behoud van het leefgebied heeft alleen betrekking op de drooggevallen slikken en platen (zie paragraaf 5.1). Aanvankelijk nam het aantal paren kluten zeer sterk toe tot 467 in 1989. Daarna trad een afname op met als dieptepunt 0 paren in 2003. In de periode 2009-2013 was het gemiddelde aantal broedparen 5 paren. De kluut nestelt op kale of schaars begroeide terreinen. Het Zoommeer was oorspronkelijk als broedgebied voor de kluut aaneengesloten met de Oosterschelde. Na aanleg van de Oesterdam in 1986 en de Philipsdam ontstond een zoetwatermeer. De kluut verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A138 Strandplevier

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 220 paren.
Toelichting	De regionale doelstelling van het Deltagebied heeft betrekking op de volgende gebieden: Duinen Goeree & Kwade Hoek, Haringvliet, Krammer-Volkerak, Grevelingen, Oosterschelde, Zoommeer, Westerschelde & Saefthinghe en Markiezaat. De populatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied. Het gebied draagt bij aan de draagkracht ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie. In de periode 1999-2008 broedde minimaal 2% en maximaal 10% van het regionale doelniveau van het Deltagebied in het onderhavige gebied. Een hoger aantal zal waarschijnlijk niet meer worden gehaald door de autonome ontwikkeling van het gebied als afgesloten zeearm (afwezigheid getij). Het behoud van het leefgebied heeft alleen betrekking op de drooggevallen slikken en platen (zie paragraaf 5.1). De strandplevier kwam voor met hoge aantallen eind jaren '80 (28 paren in 1988). Daarna fluctueerden de aantallen sterk met een neergaande tendens. De strandplevier verblijft vrijwel uitsluitend in kustgebieden (estuaria). De vogels volgen bij voorkeur het getijdenritme en verblijven tijdens hoogwater op gemeenschappelijke rustplaatsen. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied.

A176 Zwartkopmeeuw

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 400 paren.
Toelichting	De regionale doelstelling van het Deltagebied heeft betrekking op de volgende gebieden: Haringvliet, Krammer-Volkerak, Zoommeer en Westerschelde & Saefthinghe. De populatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied. Het gebied draagt bij aan de draagkracht ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie. Het behoud van het leefgebied heeft alleen betrekking op de drooggevallen slikken en platen (zie paragraaf 5.1). Omdat telgegevens ontbreken is onbekend welk minimaal- en maximaal percentage van het regionale doelniveau van het Deltagebied in de periode 1999-2008 in dit gebied broedde. De vestiging van de zwartkopmeeuw als broedvogel vond plaats in 1989. In de

jaren daarna kwamen sterk wisselende aantallen tot broeden (maximaal 21 in 1991). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

A193 Visdief

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 6.500 paren.
Toelichting	De regionale doelstelling van het Deltagebied heeft betrekking op de volgende gebieden: Haringvliet, Krammer-Volkerak, Grevelingen, Oosterschelde, Zoommeer en Westerschelde & Saeftinghe. De populatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied. Het gebied draagt bij aan de draagkracht ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie. Omdat telgegevens ontbreken is onbekend welk minimaal- en maximaal percentage van het regionale doelniveau van het Deltagebied in de periode 1999-2008 in dit gebied broedde. Na een aanvankelijk sterke toename van de visdief tot een maximum van 278 paren in 1994 is het aantal weer snel afgenomen. In de periode 2000-2003 waren er 0 paren aanwezig. In de periode 2009-2013 2-4 broedparen. Een hoger aantal zal waarschijnlijk niet meer worden gehaald door de autonome ontwikkeling van het gebied als afgesloten zeearm (verruiging). Het behoud van het leefgebied heeft alleen betrekking op de drooggevallen slikken en platen (zie paragraaf 5.1). De visdief broedt vooral in kustgebieden op kale of schaars begroeide terreinen, bij voorkeur op eilanden of kwelders. In zoete wateren treedt daarbij te snelle verruiging op. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied.

5.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 170 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de fuut o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 1999/2000-2003/2004. Het aantalsverloop is statistisch gezien neutraal, maar met overeenkomsten met het verloop in het Volkerak, waar de aantallen na de afsluiting toenamen tot een maximum rond eind jaren negentig, met daarna een tendens tot afname. Dit komt overeen met het verloop van de aantallen van andere viseters in het Volkerak, onder invloed van de toenemende beschikbaarheid van jonge witvis en vervolgens een groeiend aandeel van minder geschikte vis als grote brasem. Behoud van de huidige situatie is voldoende want de vermoedelijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding ligt niet in dit gebied. Enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.

A043 Grauwe gans

Doel	Behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 470 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de grauwe gans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de foerageerfunctie. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 1999/2000-2003/2004. Na de afsluiting is de populatie sterk toegenomen, net als in het Volkerak en in veel andere gebieden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

A046 Rotgans

Doel	Behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 55 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de rotgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de foerageerfunctie. De soort is een

wintergast. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 2009/2010-2013/2014. Een grotere bijdrage van het gebied zal waarschijnlijk niet meer gehaald worden gezien de landelijke autonome ontwikkeling (de oorzaak van de achteruitgang in ons land ligt in de arctische broedgebieden). De rotgans is een overwegend zoute soort die na de afsluiting is afgenomen, net als in het Volkerakmeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.

A048 Bergeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de bergeend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is afgeleid van het gemiddelde van de jaren 2009/2010-2013/2014. Een hoger aantal zal waarschijnlijk niet meer worden gehaald door de autonome ontwikkeling van het gebied als afgesloten zeearm. Naast verzoeting maken het gebrek aan dynamiek en vegetatieontwikkeling de slikken en platen minder geschikt als foerageergebied. Net als in het Volkerakmeer is de populatie toegenomen na de afsluiting, daarna fluctuerende aantallen en vervolgens een negatieve trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 1999/2000-2003/2004. Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleats en als foerageergebied. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaappleatsfunctie. De soort is een wintergast. Aantallen zijn na de afsluiting toegenomen, maar later weer afgenomen, net als in het Volkerakmeer, waarschijnlijk in relatie tot vegetatiesuccessie (gras). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 180 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 1999/2000-2003/2004. Net als in het Volkerakmeer vertoonde de populatiegrootte na de afsluiting een zeer sterke positieve reactie, die niet uit de landelijke toename verklaard kan worden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding, maar enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.

A052 Wintertaling

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 130 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wintertaling o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 2009/2010-2013/2014. Een hoger aantal zal waarschijnlijk niet meer worden gehaald door de autonome ontwikkeling van het gebied als afgesloten zeearm. Dynamiek in de water-land overgangen en pionierssituaties zijn belangrijke kenmerken van het leefgebied waar het gebied steeds minder in voorziet. De populatie is sterk toegenomen na de afsluiting, daarna met sterk fluctuerende aantallen en recent een negatieve trend, net als in het Volkerakmeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijk herstelopgave geformuleerd.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 2009/2010-2013/2014. Een hoger aantal zal waarschijnlijk niet meer worden gehaald door de autonome ontwikkeling van het gebied als afgesloten zeearm (gebrek aan dynamiek en pioniersituaties). Omdat ze graag foerageren op pionierplanten en de daarin levende bodemfauna in een vochtige tot natte omgeving, vertonen de pijlstaarten voorkeur voor gebieden met dynamiek (door getij of peilfluctuaties). De populatie is toegenomen na de afsluiting, maar later weer teruggezakt, net als in het Volkerakmeer. De piek omstreeks 1990 heeft wellicht te maken met de ontwikkeling van pioniervegetaties op de platen (zaden), maar mogelijk ook met de ontwikkeling van waterplanten (kranswier), die piekte in dezelfde periode. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 15 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 2009/2010-2013/2014. Een grotere bijdrage van het gebied zal waarschijnlijk niet meer gehaald worden door de autonome ontwikkeling. De populatie is sterk toegenomen na de afsluiting. In de piekperiode profiteerde de slobeend waarschijnlijk van het massaal voorkomen van de relatief grote watervlo *Daphnia pulex*, die later sterk afnam door opkomst van blankvoorn. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding, maar enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 2009/2010-2013/2014. Een grotere bijdrage van het gebied zal waarschijnlijk niet meer gehaald worden. Aantalsontwikkelingen hebben veel te maken met de beschikbaarheid van driehoeksmosselen. Na de afsluiting is de populatie geleidelijk, maar zeer sterk toegenomen, in samenhang met de opbouw van de populatie driehoeksmosselen. De laatste tien jaar is de trend sterk significant negatief. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd. Enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 710 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 1999/2000-2003/2004. Na de afsluiting is de populatie geleidelijk, maar zeer sterk toegenomen, met een piek rond 1992-93, daarna heeft geleidelijk een bijna even sterke afname plaatsgevonden en recent een stabilisatie, net als in het Volkerakmeer. Dit proces weerspiegelt waarschijnlijk vooral de ontwikkelingen van de ondergedoken vegetatie (kranswier). Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd. Enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.

A132 Kluut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensgemiddelde)

Toelichting Het gebied heeft voor de kluut o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal in de doelstelling is gelijk aan het gemiddelde van de jaren 2009/2010-2013/2014. Een grotere bijdrage van het gebied zal waarschijnlijk niet meer gehaald worden gezien de huidige situatie/

autonome ontwikkeling van het gebied als afgesloten zeearm (gebrek aan dynamiek). De aantallen vogels hebben waarschijnlijk grotendeels betrekking op de lokale broedvogels (van de broedvogelpopulatie is bekend dat deze recent sterk is afgenomen). Na de afsluiting was er tijdelijk sprake van hoge aantallen, daarna een sterk significant negatieve trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd. Enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.3)
- B.2 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen van vogelsoorten ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2000) en/of het concept gebiedendocument Zoommeer (2007)

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 2000 is aangewezen, betreffen een opsomming van vogelsoorten waaraan het gebied zijn natuurwetenschappelijke betekenis ontleend. Bij de aanwijzing van 49 Vogelrichtlijngebieden in 2000 is vastgesteld voor welke soorten op grond van artikel 4 van de Vogelrichtlijn een verplichting bestaat voor het treffen van speciale beschermingsmaatregelen in de vorm van de aanwijzing van gebieden (in de Richtlijn aangeduid als "speciale beschermingszones")¹. Dit betreft in de eerste plaats 46 soorten die zijn opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn². Daarnaast zijn gebieden aangewezen voor 52 (andere) trekkende vogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Een gebied wordt slechts aangewezen voor de soorten waarvoor het gebied van landelijke betekenis is. Hiervan is in beginsel sprake indien het gebied minstens 1% van de landelijke broedpopulatie herbergt of minstens 0,1% van de biogeografische populatie geregeld in het gebied verblijft of indien het gebied in combinatie met andere gebieden voldoende bijdrage kan leveren aan een sleutelpopulatie.³ Voor eventuele toevoeging of verwijdering van vogelsoorten is gebruik gemaakt van de cijfers van SOVON & CBS (2005)⁴ waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven. Het laatstgenoemde rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. Om ecologische redenen, die in voorkomende gevallen hieronder zijn vermeld, is soms van de algemene criteria afgeweken. Deze werkwijze heeft voor de lijst van vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen, de volgende consequenties:

Broedvogels die zijn gehandhaafd

- Conform de oorspronkelijke aanwijzing (2000), en het concept gebiedendocument Zoommeer (2007)⁵ zijn de volgende vogelsoorten van Bijlage I gehandhaafd: Kluut (A132), Strandplevier (A138), Zwartkopmeeuw (A176) en Visdief (A193), als broedvogels. Het gebied blijkt van voldoende betekenis te zijn voor de instandhouding van de broedpopulaties op landelijke schaal. Voor Kluut, Strandplevier, Visdief en Zwartkopmeeuw zijn gebied-soortcombinatie's opgenomen in SOVON & CBS (2005). Daarnaast draagt Zoommeer voor de Kluut, Strandplevier, Visdief en Zwartkopmeeuw bij aan de regionale doelstellingen voor deze broedvogels in de Delta.

Broedvogels die niet zijn opgenomen

- In afwijking van de oorspronkelijke aanwijzing (2000) zijn drie vogelsoorten van bijlage I niet meer opgenomen: Bruine kiekendief (A081), Dwergstern (A195) en Blauwborst (A272) als broedvogels. Het gebied blijkt voor de hiervoor genoemde broedvogels niet aan de 1% drempel te voldoen na toetsing van telgegevens van de perioden 1999-2003 en is daarmee van onvoldoende betekenis voor de instandhouding van de broedpopulaties op landelijke schaal waardoor het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen niet zin vol is. Voor de Bruine kiekendief is geen gebied-soortcombinatie opgenomen in SOVON & CBS (2005). De Bruine kiekendief overschrijdt niet de 1% drempel voor de periode 1999-2003 (0,4%). Van de Dwergstern zijn van de periode

¹ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

² De Nota van Antwoord (2000) vermeldt 44 soorten waarvoor gebieden zijn aangewezen. Sindsdien zijn drie soorten aan bijlage I toegevoegd. Voor twee van deze soorten waren reeds gebieden aangewezen (Strandplevier en Dwergmeeuw). Tenslotte zijn ook voor de Dwerggans gebieden aangewezen. Per saldo zijn er dus voor 46 soorten van bijlage I gebieden aangewezen.

³ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing, paragraaf 3.3

⁴ SOVON & CBS 2005. Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09, tabel 'gebied-soort combinaties voor broedvogels in Natura 2000 gebieden', SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

⁵ http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/gebieden/120/120_gebiedendocument_zoommeer.pdf

1999-2003 geen broedparen bekend. Van de Blauwborst zijn geen volledige aantallen beschikbaar, het gebied is in beide perioden niet dekkend gekarteerd.

- In afwijking van de oorspronkelijke aanwijzing (2000), maar conform het concept gebiedendocument Zoommeer (2007) is één trekvogelsoort zoals bedoeld in artikel 4.2 verwijderd: Bontbekplevier (A137) als broedvogel. De gebied-soortcombinatie is in SOVON & CBS (2005) geschrapt. Op basis van het huidige voorkomen en soms betere telgegevens is gebleken dat het gebied voor de soort van relatief geringe betekenis is, waardoor het formuleren van een instandhoudingsdoelstelling niet zinvol is.

Niet-broedvogels die zijn gehandhaafd

- Conform de oorspronkelijke aanwijzing (2000) en het concept gebiedendocument Zoommeer (2007) is de volgende vogelsoort van Bijlage I gehandhaafd: Kluut (A132) als niet-broedvogel. In SOVON & CBS (2005) is voor de Kluut een gebied-soortcombinatie opgenomen.
- Conform de oorspronkelijke aanwijzing (2000), en het concept gebiedendocument Zoommeer (2007) zijn de volgende trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 gehandhaafd: Fuut (A005), Grauwe gans (A043), Rotgans (A046), Bergeend (A048), Smient (A050), Krakeend (A051), Wintertaling (A052), Pijlstaart (A054), Slobeend (A056), Kuifeend (A061), Meerkoet (A125) als niet-broedvogel. Het gebied blijkt na toetsing van telgegevens van de periode 1999/2000-2003/2004 aan de 0,1% drempel te voldoen en is daarmee van voldoende betekenis voor de instandhouding van de populaties op landelijke schaal. Voor de Fuut en Meerkoet is een gebied-soortcombinatie opgenomen in SOVON & CBS (2005). De Grauwe gans, Rotgans, Bergeend, Smient, Kuifeend en Wintertaling voldoen met 0,1% aan de drempel. De Krakeend voldoet met 0,3% aan de drempel. De Pijlstaart en Slobeend voldoen met 0,2% aan de drempel.

Niet-broedvogels die niet zijn opgenomen

- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing (2000), maar conform het concept gebiedendocument Zoommeer (2007) zijn vier trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 niet opgenomen: Aalscholver (A017), Scholekster (A130), Bontbekplevier (A137) en Steenloper (A169) als niet broedvogels. In het concept gebiedendocument wordt voorgesteld om deze soorten te verwijderen uit de database. De aantallen zijn volgens het concept gebiedendocument (2007) thans lager dan 0.1% van de biogeografische populatie. Er is voor deze soorten geen gebied-soortcombinatie opgenomen in SOVON & CBS (2005). Op basis van het huidige voorkomen en soms betere telgegevens is gebleken dat het gebied voor de soorten van relatief geringe betekenis is, waarvoor het formuleren van instandhoudingsdoelen niet zinvol is.
- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing (2000), maar conform het concept gebiedendocument Zoommeer (2007) zijn drie vogelsoorten van Bijlage I niet opgenomen: Kleine zilverreiger (A026), Lepelaar (A034) en Brandgans (A045) als niet broedvogels. In het concept gebiedendocument wordt voorgesteld om deze soorten te verwijderen uit de database. De aantallen zijn volgens het concept gebiedendocument (2007) thans lager dan 0.1% van de biogeografische populatie. Er is voor deze soorten geen gebied-soortcombinatie opgenomen in SOVON & CBS (2005). Op basis van het huidige voorkomen en soms betere telgegevens is gebleken dat het gebied voor de soorten van relatief geringe betekenis is, waarvoor het formuleren van instandhoudingsdoelen niet zinvol is.

B.2 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als “indicatieve” opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling⁶ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar “opgeteld”, eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van betreffende habitatype of (vogel)soort vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. De instandhoudingsdoelstellingen van (vogel)soorten die zijn toegevoegd, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor het betreffende habitatype of de betreffende soort, zijn in de tabellen gemarkeerd met een ^x.

De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Bij broedvogels en niet-broedvogels wordt in de kolom “Populatie” tevens aangegeven of er sprake is van herstel dan wel uitbreiding (↑). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

B.2.1 Vogelrichtlijn: broedvogels

A132 – Kluut						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	verbetering	3.800	A2	aanwijzingsbesluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	120 (↑)	C	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	110	C	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	2.000 ^R	B1	aanwijzingsbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	2.000 ^R	B2	concept-ontwerp
115	Grevelingen	uitbreiding	verbetering	2.000 ^R	B1	aanwijzingsbesluit
118	Oosterschelde	behoud	behoud	2.000 ^R	B1	aanwijzingsbesluit
120	Zoommeer	behoud	behoud	2.000 ^R	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saefinghe	behoud	behoud	2.000 ^R	B1	aanwijzingsbesluit
127	Markiezaat	behoud	behoud	2.000 ^R	C	aanwijzingsbesluit

⁶ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

(R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de kluut is voor wat betreft de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk “gunstig” en “matig ongunstig”. Op het aspect populatie sluit de landelijke doelstelling hierop aan. De doelstelling luidt: “behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 8.000 paren”. Gezien de zeer grote betekenis van Nederland voor Europa als broedgebied dient de nationale populatieomvang gehandhaafd te worden op ten minste het basisniveau van de afgelopen decennia van 8.000 paren. Landelijk is op het aspect leefgebied een behoudsdoelstelling geformuleerd, omdat met name in het gebied Waddenzee (001) het leefgebied als matig ongunstig werd beoordeeld. In afwijking van de landelijke doelstelling heeft dat gebied dan ook een verbeteropgave gekregen voor het leefgebied.

Ook in het gebied Grevelingen (115) is het leefgebied niet optimaal en is in afwijking van de landelijke doelstelling een herstelopgave voor het leefgebied geformuleerd. Er is een negatieve trend van de populatie⁷ te zien. Gezien de potentie van het gebied kan Grevelingen, door een herstelopgave op het aspect leefgebied, een grote bijdrage leveren aan de regionale populatiedoelstelling. Het zoutwatergebied Grevelingen wordt als een strategische locatie gezien voor een herstelopgave⁸. De overige gebieden sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

A138 – Strandplevier						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	uitbreiding	verbetering	50 (↑)	B2	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	uitbreiding	verbetering	30 (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	220 ^R (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	220 ^R (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	220 ^R (↑)	B2	concept-ontwerp
115	Grevelingen	uitbreiding	verbetering	220 ^R (↑)	A1	aanwijzingsbesluit
118	Oosterschelde	uitbreiding	verbetering	220 ^R (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
120	Zoommeer	behoud	behoud	220 ^R (↑)	B1	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	220 ^R (↑)	B2	aanwijzingsbesluit
127	Markiezaat	behoud	behoud	220 ^R (↑)	B1	aanwijzingsbesluit

(R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de strandplevier is op de aspecten leefgebied en populatie beoordeeld als “zeer ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit daarbij aan: “uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van herstel populatie van ten minste 400 paren”. Er is herstel gewenst tot boven het niveau van de minimum populatie, mede als verzekering naar de toekomst. De mogelijkheden voor verbetering zijn beperkt. De kans op immigratie vanuit populaties in buurlanden is gering omdat de populatie zich bevindt aan de noordelijke rand van het Europese verspreidingsgebied van de soort. Mogelijkheden voor verbetering van de kwaliteit van het leefgebied zullen worden onderzocht om beter te kunnen garanderen dat de soort zich in Nederland op het niveau van een duurzame populatie kan handhaven. De doelstelling van de gebieden Duinen Goeree & Kwade Hoek (101), Haringvliet (109), Zoommeer (120), Westerschelde & Saeftinghe (122) en Markiezaat (127) wijkt af van de landelijke doelstelling. Voor Duinen Goeree & Kwade Hoek, Zoommeer en Westerschelde & Saeftinghe is niet voor uitbreiding gekozen omdat de ontwikkelingen onzeker zijn. Voor het gebied Markiezaat wordt behoud nagestreefd omdat de historische potentie in

⁷ Aarts, B.L. van den Bremer, E. van Winden & D. Zoetebier (2008). Trendinformatie en referentiewaarden voor Nederlandse kustvogels. Wageningen. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 79. (Beek-Ubbergen, SOVON Vogelonderzoek Nederland, SOVON-informatierapport 2008/06).

⁸ Bureau Waardenburg / Vogelbescherming Nederland (2008): Beschermingsplan Duin- en kustvogels. Basisrapport deel B.

dit verzoete gebied niet meer haalbaar is. Voor het gebied Haringvliet is de doelstelling binnen de kaders van afspraken in het Natura 2000 doelendocument (2006) geformuleerd. De doelstelling past bij de afspraken met betrekking tot “verzoeting versus verzouting”.

A176 – Zwartkopmeeuw						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit voor behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	9	C	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	400 ^R	A1	aanwijzingsbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	400 ^R	A2	concept-ontwerp
120	Zoommeer	behoud	behoud	400 ^R	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	400 ^R	B1	aanwijzingsbesluit

(R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de zwartkopmeeuw is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als “gunstig”. De landelijke doelstelling sluit daarbij aan: “behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied voor behoud populatie met een totaal van ten minste 500 paren”. Er is slechts een beperkt aantal kolonies van enige omvang aanwezig in het Deltagebied. Buiten de Delta broedt de soort verspreid over heel Nederland in kleine aantallen. In het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (103) bevindt zich de enige “kolonie” buiten het Deltagebied welke kwalificeerde op basis van gegevens in 1999-2003. De gebiedsdoelen sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

A193 – Visdief						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor herstel populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	5.300	A1	aanwijzingsbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	3.300	B2	aanwijzingsbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	630	B1	aanwijzingsbesluit
077	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	behoud	behoud	280	B1	aanwijzingsbesluit
092	IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	180	C	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	6.500 ^R (↑)	B2	aanwijzingsbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	6.500 ^R (↑)	C	concept-ontwerp
115	Grevelingen	uitbreiding	verbetering	6.500 ^R (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
118	Oosterschelde	behoud	behoud	6.500 ^R (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
120	Zoommeer	behoud	behoud	6.500 ^R (↑)	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	6.500 ^R (↑)	B2	aanwijzingsbesluit

(R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de visdief is op de aspecten leefgebied en populatie beoordeeld als “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit op het aspect populatie daarbij aan: “behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor herstel populatie van ten minste 20.000 broedparen”. Op het aspect leefgebied komt de landelijke behoudsdoelstelling niet overeen met de matig ongunstige staat van instandhouding. Er wordt verwacht dat de positieve trend van de populatie zich door kan zetten met behoud van het leefgebied. Er vindt namelijk na een sterke terugval rond de jaren zestig sindsdien voortdurend herstel plaats, al lijkt dit momenteel te stagneren. De populatiedoelstellingen van de gebieden Waddenzee (001), IJsselmeer (072), Markermeer & IJmeer (073) en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever (077) wijken af van de landelijke doelstelling. In de Waddenzee wordt het stoppen van de neergaande trend ten doel gesteld. In het IJsselmeer heeft de draagkracht betrekking

op gunstige jaren en bestaat er nog onzekerheid over de draagkracht van de Kreupel op langere termijn. Van het Markermeer & IJmeer en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever is de bijdrage aan de landelijke doelstelling relatief klein en worden de potenties laag ingeschat.

Voor het gebied Grevelingen is in afwijking van de landelijke doelstelling een herstelopgave voor het leefgebied geformuleerd. Er is een negatieve trend van de populatie⁹ te zien. Gezien de potentie van het gebied kan Grevelingen, door een herstelopgave op het aspect leefgebied, een grote bijdrage leveren aan de regionale populatiedoelstelling. Het zoutwatergebied Grevelingen wordt als een strategische locatie gezien voor een herstelopgave¹⁰.

B.2.2 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

De doelniveaus van niet-broedvogels zijn meestal uitgedrukt als seizoensgemiddelde of als (gemiddeld) seizoensmaximum. Deze gemiddelden, die worden bepaald aan de hand van maandelijks tellingen, worden als volgt berekend¹¹: Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

Het (gemiddeld) seizoensmaximum is het gemiddelde van het grootste getelde aantal (piekaantal) per seizoen (juli t/m juni van het volgende jaar) berekend over een reeks van achtereenvolgende seizoenen (meestal vijf seizoenen: 1999/2000-2003/2004).

Bij voorkeur is het doelniveau uitgedrukt als seizoensgemiddelde omdat dit een indicatie geeft voor het gebruik van een gebied over het gehele seizoen. Bij onvoldoende beschikbaarheid van jaarrondtellingen moet soms worden teruggevallen op het seizoensmaximum. Om ecologische redenen, die in voorkomende gevallen hieronder zijn vermeld, is soms van het algemene kader voor de doelniveaus afgeweken. In die gevallen is gebruik gemaakt van recente trendgegevens uit Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, RWS, CBS)¹².

Overige niet-broedvogelsoorten					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
Vogelsoort	Aantal gebieden	Landelijke doelstelling populatie	Populatie Zoommeer	Relatieve bijdrage*	Besluit
A005 Fuut ^{(a);(f)}	24	10.900	170	f, C	ontwerpbesluit
A043 Grauwe gans ^{(d);(e)}	31	86.300	470	sf, C	ontwerpbesluit
A046 Rotgans ^{(b);(d);(g)}	6	36.500	55	sf, C	ontwerpbesluit
A048 Bergeend ^{(d);(g)}	14	48.900	40	f, C	ontwerpbesluit
A050 Smient ^{(d);(e)}	45	258.200	800	sf, C	ontwerpbesluit
A051 Krakeend ^{(d);(e);(f)}	35	10.200	180	f, C	ontwerpbesluit
A052 Wintertaling ^{(c);(g)}	24	21.000	130	f, C	ontwerpbesluit
A054 Pijlstaart ^{(b);(g)}	25	7.850	10	f, C	ontwerpbesluit
A056 Slobeend ^{(d);(f);(g)}	38	5.750	15	f, C	ontwerpbesluit
A061 Kuifeend ^{(b);(f);(g)}	21	75.700	500	f, C	ontwerpbesluit
A125 Meerkooet ^{(d);(f)}	23	89.700	710	f, C	ontwerpbesluit
A132 Kluut ^{(b);(f);(h)}	17	9.510	3	f, C	ontwerpbesluit

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaapplaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf). Relatieve bijdrage is alleen berekend als het landelijke doel en het gebiedsdoel beide zijn gebaseerd op dezelfde waarde (of seizoensmaximum of seizoensgemiddelde).

(a) Fuut: ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling geformuleerd voor deze soort vanwege slechte stuurbaarheid van vermoedelijke oorzaken (Natura 2000 doelendocument, 2006).

(b) Rotgans, pijlstaart, kuifeend, kluut: ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor deze soorten geformuleerd, omdat deze staat van instandhouding alleen gebaseerd is op toekomstverwachting (Natura 2000 doelendocument, 2006).

⁹ Aarts, B.L. van den Bremer, E. van Winden & D. Zoetebier (2008). Trendinformatie en referentiewaarden voor Nederlandse kustvogels. Wageningen. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOT-rapport 79. (Beek-Ubbergen, SOVON Vogelonderzoek Nederland, SOVON-informatierapport 2008/06).

¹⁰ Bureau Waardenburg / Vogelbescherming Nederland (2008): Beschermingsplan Duin- en kustvogels. Basisrapport deel B.

¹¹ Voorbeeld voor een seizoen met de volgende telresultaten (juli-juni): 0, 0, 0, 100, 100, 200, 100, 100, 0, 0, 0, 0. Het seizoensmaximum bedraagt in dit geval 200, het seizoensgemiddelde 50 (som van alle maandcijfers gedeeld door 12).

¹² Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, RWS, CBS), <https://www.sovon.nl/nl/gebieden>

- (c) Wintertaling: ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding op het aspect populatie is landelijk een behoudsdoelstelling voor deze soort geformuleerd. De staat van instandhouding is gebaseerd op een populatie-afname die niet leidt tot een waarde van minder dan 75% van de draagkrachtindicatie (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- (d) Grauwe gans, rotgans, bergeend, smient, krakeend, slobbeend, meerkoet: de staat van instandhouding van de soort is beoordeeld als "gunstig".¹³
- (e) Grauwe gans, smient en krakeend: enige afname landelijk veroorzaakt door extensivering van landgebruik (onder andere door natuurontwikkeling) is aanvaardbaar.
- (f) Fuut, krakeend, slobbeend, kuifeend, meerkoet, kluut: enige afname landelijk als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.
- (g) Rotgans, bergeend, wintertaling, pijlstaart, slobbeend, kuifeend: de populatiedoelstellingen zijn afgeleid van de seizoensgemiddelden van de jaren 2009/2010-2013/2014. De aantallen zijn lager dan de gemiddelden van 1999/2000-2003/2004 want de instandhoudingsdoelstellingen worden waarschijnlijk niet gehaald als gevolg van de huidige situatie/autonome ontwikkeling in het gebied.¹⁴ Rotgans: de oorzaak van de achteruitgang in ons land ligt in de arctische broedgebieden.¹⁵
- (h) Kluut: in afwijking van SOVON & CBS (2005) kan er nu een populatieaantal worden toegevoegd omdat er recente telgegevens beschikbaar zijn.

---

¹³ De beschreven staat van instandhouding van de meerkoet wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Op basis van de stabiele trend in de afgelopen 3 decennia is er geen sprake van een ongunstige staat van instandhouding op het aspect populatie. Zie het Natura 2000 profielendocument (2008).

¹⁴ Ministerie van Economische Zaken, Dienst Landelijk Gebied (2014). Natureffectenstudie bij de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, deel 1, beschrijving effecten, tabel 29. Nr.04-RGV-NES deel 1 sept. 2014; en Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2017). Samenvatting aanvulling op Milieueffectrapport bij de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer.

¹⁵ Profielen vogels, versie 1 september 2008.

Toelichting op de geselecteerde vogelwaarden en aanduiding leefgebied uit besluit 24 maart 2000 (N/2000/335, Stcrt.2000, 65), aanwijzing als Vogelrichtlijngebied
Tabel overzicht Vogelrichtlijnkaarten Natura 2000-gebied Zoommeer

Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied Zoommeer gebruikt zijn.

Onderstaande paragrafen zijn opgenomen in de Nota van toelichting van het Vogelrichtlijnbesluit.

Gebiedsbeschrijving, aanduiding leefgebied en begrenzing

3.2 Aanduiding leefgebied

Het Zoommeer is aangewezen als Speciale Beschermingszone onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van een uitgestrekt zoetwatermeer en oeverzones die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (art. 4.1) en tevens fungeert als broed-, overwinteringsgebied en/of rustplaats in de trekzone van andere vogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de Beschermingszone is zo gekozen dat een in landschappelijk- en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat in samenhang met sbz Oosterschelde voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten. Het onderhavige gebied is tevens aangewezen als watergebied van internationale betekenis onder de Wetlands-Convention vanwege het voorkomen van belangrijke aantallen watervogels (criterium 6).

4. Vogelkundige waarden

4.1 Kwalificerende vogelsoorten

Het Zoommeer kwalificeert als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van Krakeend, Slob-eend, Kluut¹, die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/ of rustplaats. Het gebied kan hierdoor tevens worden aangemerkt als watergebied van internationale betekenis zoals bedoeld in de Wetlands-Convention (criterium 6). Het gebied kwalificeert tevens omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden voor de Zwartkopmeeuw in Nederland.

Soort van Bijlage I waarvoor het gebied tot "een van vijf belangrijkste" in Nederland behoort

Soort	Art. 4	Brv ^a	Aantal NL ^b	% in 5e ^c	% in sbz ^d	Telperiode
Zwartkopmeeuw <i>Larus melanocephalus</i>	1	ja	270	1%	9%	1993-97

Soorten van Bijlage I en trekkende watervogelsoorten waarvoor het gebied aan de 1%-drempel voldoet

Soort	Art. 4	Brv ^a	Biogeogr. populatie ^e	1% Biopop ^f	% in sbz ^g	Telperiode
Krakeend <i>Anas strepera</i>	2	nee	NW-Europa	300	1,0%	1993-97
Slobeend <i>Anas clypeata</i>	2	nee	NW/ Midden-Europa	400	1,3%	1993-97
Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	1	ja	W-Europa/ W. MidZee	225bp	1,1%	1993-97

(a) De kwalificatie betreft in het gebied broedende vogels (indien ingevuld met "ja") of niet-broedvogels ("nee")

(b) Omvang van de Nederlandse broedpopulatie (in paren)

(c) Aantal in het op vier na belangrijkste gebied (5e gebied) uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie

(d) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie

(e) Biogeografische populatie waartoe de in Nederland pleisterende exemplaren van deze soort worden gerekend

(f) Drempelwaarde zijnde 1% van de betreffende biografische populatie (biografische populatie en drempelwaarden van niet-broedende vogels ontleend aan Rose & Scott 1997, Waterfowl Population Estimates – 2nd edition. Wetlands International, Wageningen; broedvogels (paren) zie notitie "Selectie en begrenzing Vogelrichtlijngebieden", bijlage 2B)

(g) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie

¹ onderstreepte soorten zijn opgenomen in Bijlage I van de Richtlijn (art. 4.1)

4.2 Andere relevante vogelsoorten

Andere soorten van Bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, zijn: *Visdief* (broedvogel), *Kleine Zilverreiger*, *Lepelaar*, *Brandgans*, *Kluut* (niet-broedvogels). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als overwinteringsgebied en/ of rust-plaats: *Fuut*, *Aalscholver*, *Grauwe Gans*, *Rotgans*, *Bergeend*, *Smient*, *Wintertaling*, *Pijlstaart*, *Kuifeend*, *Meerkoet*, *Scholekster*, *Bontbekplevier*, *Steenloper*. De platen en stranden (cq. drooggevallen platen) zijn verder van belang als broedgebied voor *Bontbekplevier* en *Strandplevier* (trekvoegels opgenomen in de nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende soorten). De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

4.3 Plaatselijke omstandigheden

De Slobeend wordt voornamelijk aangetroffen in het oostelijk deel van het gebied waar dekking bestaat van oevervegetatie. Ook *Bergeend*, *Wintertaling*, *Pijlstaart*, *Kuifeend* en *Meerkoet* houden zich vooral op op luwe plekken langs de oevers. De *Krakeend* pleistert met name langs dijken en dammen waar wordt gefoerageerd op groenwieren groeiend op basaltblokken. Broedvogels als *Kluut*, *Bontbek* en *Strandplevier* en *Visdief* zijn aangewezen op schaars begroeide terreinen, die meestal maar voor korte tijd aanwezig zijn (o.a. *Prinsesseplaat*). Van de *Zwartkopmeeuw* ligt even ten noorden van de *Kreekraksluizen* een broedkolonie. De viseters *Fuut* en *Aalscholver* foerageren verspreid over het gehele water van het gebied. De *Speelmansplaten* fungeert als hoogwatervluchtplaats voor *Scholeksters* en andere vogels die in sbz *Oosterschelde* voedselzoeken; het is ook voedselgebied voor ganzen en eenden (o.a. *Smient*). Hier verblijven ook de meeste ganzen (*Grauwe Gans*, *Rotgans*, *Brandgans*); daarnaast is de *Prinsesseplaat* vooral bij de *Brandgans* in trek. Ook de *Lepelaar* rust in het oostelijk deel van het gebied.

4.4 Overige vogelsoorten

In het gebied komen verder nog de volgende broedvogels van Bijlage I onregelmatig of in relatief kleine aantallen voor: *Bruine Kiekendief*, *Visdief*, *Dwergstern*, *Blauwborst*.

Overzicht Vogelrichtlijnkaarten Natura 2000-gebied Zoommeer**(de digitale versies van deze kaarten zijn in te zien op website www.rijksoverheid.nl/natura2000)**

Besluit	Kaartgegevens	Werking kaart	Kaartdelen
VR Zoommeer (besluit 24 maart 2000, N/2000/335)	Speciale beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en Wetland in het kader van de Wetlands Conventie. Deze kaart maakt deel uit van aanwijzingsbesluit nummer N2000335. Tekendatum: 24-3-2000. Datum kaartproductie maart 2000 ^(a)	Kaart en besluit zullen worden ingetrokken met aanwijzingsbesluit N2000 Zoommeer (DN&B/20xx-120 120 Zoommeer). Kaart zal worden ingetrokken voor zover betrekking hebbend op de Speciale beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn.	1 kaartblad
VR Zoommeer (wijzigingsbesluit TRCJZ/2002/5726)	Speciale beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en Wetland in het kader van de Wetlands Conventie. Deze kaart maakt deel uit van aanwijzingsbesluit nummer N2000335, zoals gewijzigd bij besluit met nummer TRCJZ/2002/5726. Tekendatum: 16-9-2002. Datum kaartproductie april 2002. ^(b)	Kaart en besluit zullen worden ingetrokken met aanwijzingsbesluit N2000 Zoommeer (DN&B/20xx-120 120 Zoommeer). Kaart zal worden ingetrokken voor zover betrekking hebbend op de Speciale beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn.	1 kaartblad
N2000-besluit Zoommeer (DN&B/2017-120 120 Zoommeer)	Natura 2000-gebied #120 Zoommeer. Kaart behorende bij het ontwerp-aanwijzingsbesluit DN&B /2017-120 voor de wijziging van de besluiten tot aanwijzing als Vogelrichtlijngebied N/2000/335 en TRCJZ/2002/5726. Datum kaartproductie 06-01-2017. ^(c)	De definitieve kaart zal in werking zijn op de dag na bekendmaking van het definitieve aanwijzingsbesluit in de Staatscourant.	1 kaartblad

(a) Schaal: 1:25.000; opdrachtgever: ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; cartografie Dienst Landelijk Gebied.

(b) Schaal: 1:25.000; opdrachtgever: ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; cartografie Alterra, Wageningen UR.

(c) Schaal: 1:25.000; opdrachtgever: ministerie van Economische Zaken; cartografie Alterra, Wageningen UR.

Deze publicatie is een uitgave van:

Ministerie van Economische Zaken

Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag

Juli 2017